

WARSZAWSKI TEATR OPEROWY  
WOJCIECHA BOGUSŁAWSKIEGO  
W LATACH 1778–1783



PIOTR MAKSYMOWICZ

WARSZAWSKI TEATR OPEROWY  
WOJCIECHA BOGUSŁAWSKIEGO

W LATACH 1778–1783

WYDAWNICTWO

UNIWERSYTETU

2025

GDAŃSKIEGO

Recenzent

Dr hab. Patryk Kencki, prof. PWSFTviT; ad. IS PAN

Redaktor Wydawnictwa

Izabela Pałasz-Alwasiak

Projekt okładki i stron tytułowych

Weronika Jastrzemska Angram Studio

Na okładce

Fragment obrazu *Premiera baletu Pyrrus*, [b.a.], 1790, olej na płótnie,  
Muzeum Narodowe w Warszawie (Wikimedia Commons, domena publiczna)

Skład i łamanie

Maksymilian Biniakiewicz

Publikacja sfinansowana ze środków Prorektora Uniwersytetu Gdańskiego  
ds. Badań Naukowych w ramach Programu Humanistyki Gdańskiej  
oraz Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-731-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot

tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206

e-mail: [wydawnictwo@ug.edu.pl](mailto:wydawnictwo@ug.edu.pl)

[wydawnictwo.ug.edu.pl](http://wydawnictwo.ug.edu.pl)

Księgarnia internetowa: [wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/](http://wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/)

Druk i oprawa

Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego

ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot

tel. +48 58 523 14 49

# Spis treści

|                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Wstęp.....                                                                                                             | 7   |
| <b>Rozdział I</b>                                                                                                      |     |
| Opera warszawska lat 1774–1778 i jej wpływ na kształtowanie się osobowości artystycznej Wojciecha Bogusławskiego.....  | 11  |
| 1. Triumfy opery włoskiej na scenie teatru publicznego.....                                                            | 11  |
| 2. Pierwsze spotkanie Wojciecha Bogusławskiego z operą.....                                                            | 18  |
| 3. Warszawa sejmu rozbiorowego i odtworzenie teatru publicznego.....                                                   | 25  |
| 4. Pomiędzy <i>opera buffa</i> i <i>opera seria</i> . <i>Dramma giocoso</i> .....                                      | 30  |
| 5. Zespoły aktorskie, baletowe i muzyczne w latach 1774–1778.....                                                      | 32  |
| 6. Kapelmistrzowie i orkiestra teatralna.....                                                                          | 35  |
| 7. Włoski repertuar oper komicznych lat 1774–1778.....                                                                 | 44  |
| 8. Trzy <i>opery seria</i> .....                                                                                       | 54  |
| Przykłady muzyczne.....                                                                                                | 57  |
| Ilustracje.....                                                                                                        | 59  |
| <b>Rozdział II</b>                                                                                                     |     |
| Pierwsze opery Wojciecha Bogusławskiego.<br><i>Nędra uszczęśliwiona</i> i <i>Dla miłości zmyślane szaleństwo</i> ..... | 65  |
| 1. Możliwości poszukiwań repertuaru operowego.....                                                                     | 65  |
| 2. Okoliczności powstania <i>Nędzy uszczęśliwionej</i> .....                                                           | 69  |
| 3. Dwie wersje partytury Macieja Kamieńskiego.....                                                                     | 73  |
| 4. Muzyka a dramaturgia sceniczna w <i>Nędzy uszczęśliwionej</i> .....                                                 | 76  |
| 5. Znaczenie <i>Nędzy uszczęśliwionej</i> dla kierunku rozwoju polskiej opery narodowej....                            | 90  |
| 6. Polityka w romansie. <i>Dla miłości zmyślane szaleństwo</i> .....                                                   | 94  |
| 7. Rola środków muzycznych w budowaniu dramaturgii scenicznej<br><i>Dla miłości zmyślanego szaleństwa</i> .....        | 103 |
| 8. „Szaleństwo” jako metoda odzyskania wolności.....                                                                   | 111 |
| 9. Walory sceniczne <i>Nędzy uszczęśliwionej</i> i <i>Dla miłości zmyślanego szaleństwa</i> .....                      | 113 |
| Przykłady muzyczne.....                                                                                                | 116 |
| Ilustracje.....                                                                                                        | 128 |

## Rozdział III

|                                                                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Libretto i partytura. Słowo i muzyka w spektaklach operowych<br>Wojciecha Bogusławskiego lat 1782–1783 .....  | 133 |
| 1. Opera w początkach działalności teatru na Placu Krasieńskich .....                                         | 133 |
| 2. Sześć oper. Spektakle muzyczne Wojciecha Bogusławskiego<br>w latach 1782–1783 .....                        | 141 |
| 3. <i>Fraskatanka</i> .....                                                                                   | 142 |
| 4. <i>Szkoła zazdrośnych i Włoszka w Londynie</i> .....                                                       | 154 |
| 5. <i>Czekina albo cnotliwa panienka, Don Juan albo ukarany libertyn,</i><br><i>Wiesniaczka u dworu</i> ..... | 168 |
| 6. Rytm muzyki i rytm akcji scenicznej. Finały w Czekinie,<br><i>Don Juanie i Wiesniaczce u dworu</i> .....   | 177 |
| Przykłady muzyczne .....                                                                                      | 183 |
| <b>Zakończenie</b> .....                                                                                      | 199 |
| <b>Bibliografia</b> .....                                                                                     | 203 |
| A. Źródła .....                                                                                               | 203 |
| B. Opracowania .....                                                                                          | 205 |
| <b>Spis ilustracji</b> .....                                                                                  | 209 |
| <b>Indeks osobowy</b> .....                                                                                   | 211 |
| <b>Summary</b> .....                                                                                          | 215 |